

внесеними 28.01.2021. Режим доступу:<http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення 14.04.2023).

3. Скляр О.С., Бойко Х.О., Сизихін С.В. Важливість психологічної підготовки поліцейських для вирішення тактично-операційних завдань в умовах воєнного стану // *Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану. Харків, 2022.* – С.255-258.

4. Асямов С. В. Професійно-психологічний тренінг співробітників ОВД / С. В. Асямов та Ю. С. Пулатов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://promoestate.com.ua/yurpsy/help/bib/tren/02.htm>

5. Загальна психологія: Підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К.: Либідь, 2005. –464 с.

6. Фролова Т.О. Особливості професійної психологічної підготовки працівників Національної поліції України до дій в екстремальних умовах // *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України. Харків, 2019.* – с. 345–349.

УДК 159.98:351.749:355.318.1(477)

Іванова Олена Вячеславівна,

начальник відділу психологічного забезпечення
департаменту персоналу ГУ Національної гвардії України,
кандидат психологічних наук, доцент;

Бурденюк Віталій Валерійович,

старший офіцер служби психологічного супроводження
службово-бойової діяльності відділу психологічного забезпечення
департаменту персоналу ГУ Національної гвардії України

ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА В ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

В умовах сьогодення, що постали перед силами безпеки та оборони України в тому числі й Національною гвардією України, виникають відносно нові виклики та завдання перед психологами силових структур. Відносно нові тому, що достатню кількість часу країна перебуває в режимі війни. За останній рік змінилася інтенсивність бойових дій, кількість залученого особового складу та довжина лінії зіткнення. Однак не дивлячись на кількість змінних перед фахівцями постають нові виклики та завдання. Разом із умовами змінюються вимоги щодо застосування сучасних методів та підходів виконання завдань та роботи з особовим складом силових структур, зокрема від спеціалістів різних напрямків - розвитку та удосконалення

сталих форм роботи, в тому числі й фахівців психологічного забезпечення.

Система психологічного забезпечення Національної гвардії України являє собою комплекс взаємопов'язаних видів діяльності: психологічний вивчення, професійно-психологічна підготовка, професійно психологічне супроводження, психологічне відновлення (реінтеграція, декомпресія, реабілітація).

Професійно-психологічна підготовка – комплекс взаємопов'язаних заходів, що здійснюються у загальній системі бойової та спеціальної (професійної) підготовки особового складу Національної гвардії України і безпосередньо в процесі службово-бойової діяльності та спрямовані на формування й розвиток психологічних та фізіологічних якостей військовослужбовців для ефективного виконання ними службово-бойових завдань з урахуванням їх специфіки та умов [1, с. 12]. Здавалось би не великий термін по кількості слів, однак широкий на практиці. Умови сьогодення визначають нові виклики які психологи у підрозділах мають розвивати та застосовувати такі засоби, які виходять за рамки, прописані в керівних документах.

Одним із основних елементів у професійно-психологічній підготовці на наш погляд є: забезпечення готовності особового складу до ведення інтенсивних бойових дій, які мають тривалі часові показники, супроводжуються безповоротними втратами на фоні використання широкого спектру озброєння та що найголовніше супроводжуються потужними засобами психологічної війни. Психологічна війна – це сукупність різноманітних форм, методів і засобів впливу на людей з метою зміни у бажаному напрямку їхніх психологічних характеристик (поглядів, думок, ціннісних орієнтирів, настроїв, мотивів засад, стереотипів поведінки), а також групових норм, масових настроїв, суспільної свідомості в цілому [3, с. 457]. Одна справа інструкторам навчити особового складу тактиці ведення бойових дій та застосування індивідуальної і колективної зброї. Зовсім інша справа психологу допомогти військовослужбовцям розпізнавати власні стани, вміти їх опановувати та керувати ними. Змінювати загально прийняті сценарії поведінки у особового складу, оскільки це допоможе зберегти життя військовослужбовця та побратима. З цього випливає потреба в організації професійно-психологічної підготовки військовослужбовців та розподіленні її на загальну, спеціальну та цільову психологічну підготовку [4, с. 7]. У відповідності до специфіки бойових завдань, є необхідним врахування сучасних підходів до навчання особового складу методам інформаційної безпеки та психоедукації офіцерського складу засобом ПІСО, а також навчання офіцерів основам соціально-

психологічного управління з метою глибокого розуміння закономірностей військово-екстремальної психології сучасної війни.

Психологічний супровід виконання службово-бойових завдань організовується на етапах підготовки до виконання, під час виконання та після завершення виконання службово-бойових завдань, з урахуванням норм навантаження на психологів, чисельності особового складу підрозділів (військових частин), які виконують завдання служби [2, с. 3]. Чим краще проводяться заходи психологічного забезпечення в підрозділах, тим легше особовий склад переносить психотравмуючі наслідки бойових дій. Таким чином, заходи професійно-психологічної підготовки мають також значний психопротективний вплив на військовослужбовців. Протягом процесу військової підготовки військові психологи приділяють особливу увагу психоедукації та психопротективності деструктивних наслідків бойового стресу [5, с. 75]. На етапі виконання службово-бойових завдань заходи психологічного забезпечення включає такі складові: моніторинг психологічного стану особового складу, психологічний аналіз чинників та факторів службово-бойової діяльності, причин та умов виникнення бойової психічної травми в особового складу, підготовки пропозицій щодо їх запобігання та надання підтримки, допомоги, психологічна підтримка та допомога військовослужбовцям, які зазнали впливу стрес-факторів, розроблення та надання рекомендацій командирам (начальникам) щодо дотримання оптимальних норм навантаження, контролю бойового (службового) стресу, а також підготовка рекомендацій посадовим особам, які задіяні до переговорів з місцевим населенням, противником, підготовка психологічних портретів осіб, які причетні до вчинення правопорушень, проведення психологічних та соціально-психологічних досліджень, підготовка пропозицій щодо оптимізації соціально-психологічних процесів у військових колективах, підготовка пропозицій щодо направлення військовослужбовців на психологічну реабілітацію, позачерговий огляд лікарем-психіатром, евакуацію з району (місця) виконання службово-бойових завдань, у взаємодії із підрозділами інформаційно-психологічної протидії – аналіз психологічних аспектів тактики дій противника та його можливого інформаційно-психологічного впливу на психологічний стан і поведінку військовослужбовців; здійснення психологічного проектування щодо встановлення психологічної моделі ведення бойових дій, психологічних особливостей виконання завдань служби, прогнозування психогенних втрат серед особового складу, вивчення психотравмуючих факторів екстремальних (бойових) умов [2, с. 5].

Слід зазначити, що нормативні вимоги до психологічного забезпечення на етапі виконання службово-бойових завдань є дещо застарілими, оскільки жодна із них не направлена на ознайомлення та навчання особового складу з можливими ризиками та небезпеками які на них очікуватимуть в бойовій діяльності.

Супровід військовослужбовців після виконання службово-бойових завдань. Заходи реінтеграції, адаптації, навчання, підтримки та опанування нових до війни не відомих знань, скеровування їх у позитивне русло. Все це потребує як від психолога так і від військовослужбовців виходу за раніше встановлені межі. Адже перехід на контрактну армію вимагає від командирів формування досвідченого та вмотивованого війська. І у цьому плані психолог є ефективним інструментом військово-професійної орієнтації військовослужбовців з бойовим досвідом, допомагаючи останнім адаптуватися до мирного життя та ефективно використовувати свої знання у військовій справі. Також психологи на цьому етапі професійно-психологічного супроводу стоять на сторожі психологічного здоров'я як самих військовослужбовців так і нації в цілому. Саме ці речі допомагають зберігати багато ресурсів які необхідні для формування професійного війська.

Якісно реалізована система професійно-психологічної підготовки сприяє зменшенню кількості психогенних втрат, що в свою чергу зменшує кількість реабілітаційних та реінтеграційних заходів. Отже, своєчасне та якісне забезпечення готовності особового складу до бойової діяльності, супровід як на етапі виконання завдань служби так і на етапі завершення виконання завдань. В подальшій повсякденній діяльності допомагає командирам виконати поставлені бойові завдання та зберегти особовий склад.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про психологічне забезпечення в Національній гвардії України: Наказ міністерства внутрішніх справ України від 08.12.2016 № 1285. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0080-17#Text>

2. Про затвердження Інструкції з організації психологічного супроводу виконання службово-бойових завдань особовим складом Національної гвардії України : Наказ командувача Нац. гвардії України від 01.09.2017 р. № 555

3. Нарис теорії і практики інформаційно–психологічних операцій / Дзюба М.Т., Жарков Я.М., Ольховой І.О., Онищук М.І.: Навчальний посібник // За загальною редакцією В.В. Балабіна. – К.:

ВІПІ НТУУ “КПІ”, 2006. – 471 с.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Balabin_Viktor/Narys_teorii_i_praktyky_infor_matsiino-psykholohichniikh_operatsii.pdf?PHPSESSID=m7pm3tk6sq5q38dl4ghggekfh2

4. Методичні рекомендації щодо проведення психологічної підготовки особового складу Збройних сил України. ГШ ЗСУ Головне управління по роботі з особовим складом ЗСУ. Київ, 2012. 214 с.

5. Комар З. : Підручник для військових психологів / Посольство Великої Британії в Україні. Київ, 2017. 184 с.

6. Морально-психологічне забезпечення у Збройних силах України : підручник : у 2 ч. Ч. 1. Вид. 2-е, перероб. Зі змін. Та допов. / Н. А. Агаєв, В. Г. Дикун, В. С. Чорний та ін. ; за заг. Ред. В. В. Стасюка. Бровари : ТОВ «7БЦ», 2020. 754 с.

УДК 159.98-044.332:351.743(477)

Кардінал Ірина Михайлівна,

заступник начальника відділу комплектування (психолог)

Іміджево-видавничого центру Національної гвардії України

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-4661-2737>

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АДАПТАЦІЇ ДО УМОВ БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАНДИДАТІВ У ПІДРОЗДІЛИ «ГВАРДІЯ НАСТУПУ» НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Більше року триває війна в Україні. За період з 24 лютого 2022 року, спостерігаючи за формуванням нового військового мислення українців, приходжу до висновку, що є необхідність у перегляді психодіагностичних методик з вивчення особливостей адаптації кандидатів (військовослужбовців) до умов бойової діяльності. Дані висновки, перш за все, обґрунтовуються мотивацією особистості українця щодо набуття військових навичок для застосування нової зброї, техніки, новітніх технологій, опанування нових, незвичних для себе професій і спеціальностей. Прикладом є набір на контрактну службу у підрозділи Національної гвардії України «Гвардія наступу» [1; 2].

Лише протягом одного місяця дії рекрутингової кампанії МВС України звернулося понад 17 тисяч добровольців, які виявили бажання вступити до штурмових підрозділів «Гвардії наступу». Більшість із них не мають бойового досвіду та раніше не проходили військову службу.